

Kalle ja Heli kasutavad tootmisel kohalikku toorainet. Foto: Kersti Teär

Jätkusuutlik Hiiumaa

OÜ Tahe – meie plaan ei ole suureks kasvada

KÄROLYN KIVISTIK
vallavalitsuse avalike suhete spetsialist

„Jätkusuutlik Hiiumaa“ on artiklisari, kus tutvustame UNESCO programmialal „Inimene ja biosfäär“ toimetavaid Hiiumaa ettevõtteid, kes majandavad saare hoitud elukeskkonnas loodusega kooskõlas.

OÜ Tahe on juriidiline nimi Heli Hahndorfi ja Kalle Talvi pereettevõttele, mis tegutseb Pähkli talus. Üheskoos tegutsevad Heli ja Kalle südame ja hingeaga mitmel alal. „Kogu meie tegevus on alguse saanud entusiasmist ja huvist midagi proovida, katsetada või oma tarbeks valmistada,“ ütles Heli. See, et hobidest on välja kasvanud töö, on tema sõnul puhaskas rõõm.

Kuna Heli ja Kallel on suur tahtmine teha kõike, mida nad teevad, siis nii saigi nende ettevõtte nimeks Tahe, sest see on nende üks olulisimaid iseloomujooni.

Kolm põhitegevusala

Heli ja Kalle toimetavad põhiliselt kolmel alal, kõik põhinevad hiiumaised ja kohalikul toorainel.

Heltermaa Käsitöömaja on

Tahe esinduspood, mis on avatud suvekuudel. Muul ajal toimib e-pood kasitöömaja.com. „Talvel pakime ettevõtetele kinkepakke ja neid ikka hiiumaistest toodetest,“ märkis Heli. Lisaks on Heltermaa

Käsitöömajas suur valik Hiiumaa käsitöömeistrite ja kohaliku toidu valmistajate toodangut. Heli sõnul on nad väga uhked ja tänulikud, et Hiiumaal on nii palju imetoreid tooteid ja tootjaid.

Heli seebitegu käib käsitöona. Foto: Kersti Teär

Hiiuihuhooldus.ee on looduskosmeetika bränd, mis on loodud loodussäästliku ja kohaliku tooraine väärdamisega. Heli ja Kalle toodavad looduslikku käsitöökosmeetikat, nagu näiteks seebid, mokamäärdeid, ihuhõõrujaid jne.

Kolmas ettevõtmine ehk Hiiumaa Käsitööjoogid on keskendunud leedripuu väärdamisele. „Aga mitte ainult. Pudelisid ja purki jõuab veel teisigi Hiiumaa pinnal kasvanud taimi, nagu kadakas, angervaks, astelpaju, mustikas, rabarber, pohl jne,“ ütles Heli.

Toodavad rõõmu ja hea tujuga

OÜ Tahe tootmisprotsess teguneb eranditult käsitööl. „Ikka rõõmu ja hea tujuga,“ lisas Heli.

Kogu protsess algab tooraine kogumisega Hiiumaa metsades, mere äärest ja karjamaadelt ning lõppeb pakendamise ja müümisega.

Küsimusele, mis on Heli ja Kalle tulevikuplaanid, vastasid nad mitte ootuspäraselt ja ebaharilikult: „Meie soov ja plaan ei ole suureks kasvada. Me arvame, et ei pea kogu aeg kasvama.“ Heli lisas, et võib jääda ka väikeseks pereettevõtteks ja elada vastavalt jõudlusele ja vajadusele. Tema sõnul tuleb kohalikku ressursi kasutada tasakaalukalt.

SÜNDINUD UUED VALLAKODANIKUD

Keneth Klee
Sofi Elisabet Pärtel
Sädeli Tikka

Kiaara Metsküla
Jete Marii Leedis
Marta Soop

Õnnitleme vanemaid!

Hiiumaa aasta õpetaja on Tiia Palmiste

Augusti lõpus tunnustati Suuremõisa lossis aset leidnud haridustöötajate kokkusaamisel Hiiumaa õpetajaid ja hariduse toetajaid.

Hiiumaa aasta õpetaja 2021 on Tiia Palmiste. Tiia märgiti ühtlasi ära ka kui aasta klassiõpetaja. Ta on üks Hiiumaa hariduspärlitest, kes inspireerib oma igapäevase tööga kolleege ning hoiab au sees õpetaja elukutset.

Aasta gümnaasiumiõpetaja on Ene Tisler. Ene on õpetaja, kes teeb oma tööd südamega, õpetades inglise keelt kõrgtasemel. Tema töö õpilastega kajastub õpilaste väga heades tulemustes.

Aasta hariduse sõber päästeameti Hiiu-Läänemaa päästepiirkond on olnud Hiiumaa haridusastutusele läbi aastate väga hea koostööpartner, toetades lasteade ja koole ennetustööga ja tegevuste loovamaks tegemisega ning samuti evakuatsiooniõppuste korraldamisel.

Aasta haridustegu on ujumisõpetus Hiiumaa lasteadeades, Hiiumaa vallavalitsus. Ujumise algõpetus on järjepidev protsess. 2018. aastast võimaldatakse seda kõigile lastealastele tasuta valla eelarvest. Järjepidevus jätkub riigi toel koolis, kus koolilapsed jätkavad ujumisõpet ja -treeninguid.

Kõige meeldivam on see, et ujumise algõpetus kandub perekondadesse, kus laste kõrvalt õpivad ujuma ka vanemad. Samuti on mitmed õpetajad omandanud uusi oskusi ja nii on neil kadunud veekartus.

Aasta huvialaõpetaja on Olesja Voronjuk. Olesja pühendamine ja panus Hiiumaa laste huvihariduse kvaliteedi kasvusse on märkimisväärne. Õpetades lapsi kahes koolis, suudab ta jõuda iga lapseni. Olesja õpilased on alati oodatud ja nõutud esinejad kohalikel kultuurüritustel.

Aasta klassijuhataja on Külli Jesmin. Külli on õpilastele eeskujuks töökusega. Ta hea on ka nõuandja oma kolleegidele. Just distantsõppe ajal oli ta kindel tugi, kellelt alati võis abi paluda.

Aasta kutseõpetaja on Lylian Meister. Lylian on loonud äärmiselt nüüdisaegse ja praktilise õppesuuna Eesti aianduses, lisaks kogukonna ja õpiõhkkonna, milles kõik osalised tunnevad end hoituna, toetatuna, inspireerituna. Tema õpetamisarsenali kuuluvad nii ajaloolised kui ka uusi trende loovad lugemis- ja vaatamissoo-

Tiia Palmiste

Foto: Kärolyn Kivistik

vitused. Lylian leiab ja soovib pidevalt põnevat lisamaterjali, samuti ühised arutelud ja juhtumianalüüsid, mille tugevaid ja nõrku külgi koos analüüsides õppida.

Aasta lasteaiatõpetaja on Leelo Reede. Leelo panus laste arengu toetamisel on imetlusväärne ja tulemuslik: ta oskab luua keskkonna, kus iga laps tunneb end olulise ja vajaliku. Ta on agar iseõppija, sest soovib areneda ning õpetada lähtudes laste vajadustest ja huvidest. Kolleegeid hindavad väga tema huumorimeelt ja loovust.

Aasta põhikooli aineõpetaja on Tiina Koit. Tiina tunnid on alati väga hästi ette valmistatud ja metoodiliselt mitmekülgsed. Tema enda kirk õpetatavate ainete vastu on nakkav ja innustab õpilasi rohkem uurima ning pingutama.

Aasta õppeasutuse juht on Ingrid Prikk. Ingrid on kogu Hiiumaa alushariduse valdkonna haridustöötajatele oma töökuse ja innovaatilise lähenemisega eeskujuks. Ta on eestvedaja koolituste läbiviimisel, et toetada maakonna õpetajate toimetulekut nende igapäevatoos. Igal aastal on toimunud tema taotletud projektide toel koolitused õpetajatele ja õpetajaabidele.

Aasta tugispetsialist on Tiia Malk. Tiia on olnud aastaid erivajadusega õppijate märkaja, toetaja ja abistaja ning aidanud kaasa paljudele õppijatele vajaliku õpikeskkonna loomisele. Tal on suur kogemus haridusvaldkonnas. Tiia suudab näha tervikpilti nii koolijuhil, õpetaja, õpilase kui ka lapsevanema seisukohalt.

Lisaks õpetajate ja hariduse toetajate tunnustamisele korraldas Kati Orav üritusel põneva visualiseeriva mõtlemise koolituse. Muusikalist elamust pakkus Trio Naturale koosseisus Allan Jakobi, Ants Nuut ja Teet Veskus.

Vallavalitsuse istungitelt

○ Otsustati tunnustada Hiiu maakonna 75. sünnipäeval 16. augustil Hiiumaa valla tänukirjaga endisi maavanemaid ja maasekretäri.

○ Otsustati tunnustada Hiiu-maa valla tänukirjaga konkursi „Eestimaa õpib ja tänab“ kategooriate võitjaid Hiiumaa val-las ja konkursi „Hiiumaa aasta õpetaja 2021“ võitjat. Määrati ühekordne rahaline preemia Hiiumaa aasta õpetajale 2021 – Tiia Palmiste, 200 eurot. Tä-nukirjad anti üle Hiiumaa haridustöötajate pidulikul kokku-saamisel 27. augustil.

○ Valimiste ja rahvahääletu-se korraldamiseks moodusta-ti Hiiumaal viis valimisjaos-konda.

○ Tunnistati Kärkla põhikoo-li ehitustööde riigihankel OÜ Ehitus5ECO ja OÜ Haart Ehi-tus esitatud lõplikud pakkumused vastavaks. Tunnista-ti OÜ Ehitus5ECO pakkumus 5 327 700 eurot (lisandub käi-bemaks) edukaks, kuna esita-tud pakkumuse maksumus on kõige madalam.

○ Riigihankel „Kärkla põhi-kooli ehitustööd“ otsustati tun-nistada edukaks pakkuja OÜ Ehitus5ECO, kuna pakkuja vas-tab kõikidele hanke alusdoku-mentides esitatud kvalifitseerimise tingimustele.

○ Otsustati korraldada liht-hange „Kärkla põhikooli ehi-tustööde järelevalve teenus“.

○ Otsustati korraldada avatud hankemenetlusega riigihange Emmaste põhikooli ventilat-sioonüsteemi ehitamiseks.

○ Otsustati korraldada ava-tud hankemenetlusega hange „Kärkla linna tänavate ja teede talihooldus 2021–2022“.

○ Otsustati korraldada välja-kuulutamiseta läbirääkimiste-ga hankemenetluses riigihange „Palade spordihoone rekonst-rueerimise ja energiatõhusa-maks muutmise tööprojekti koostamine“.

○ Tunnistati lihthanges „Kärkla Põhikooli ehitustöö-de järelevalveteenused“ edu-kaks pakkuja Pikk Silm OÜ pakkumus number 343 247 kui hindamise kriteeriumide ko-haselt majanduslikult sood-saim pakkumus maksumusega

37 000 eurot ilma käibemak-suta.

○ Otsustati sõlmida leping OÜga Dagosan Suuremõisa noortekeskuse soojatrassi ehi-tusteenuse saamiseks hinnaga 32 700 eurot ilma käibemak-suta.

○ Tunnistati riigihankes „In-vesteeringislaenu võtmine“ edukaks ASi Swedbank ma-janduslikult soodsaim pakku-mus, milles kuue kuu euriborile lisanduv krediidasutuse mar-ginaal on 0,709%.

○ Otsustati sõlmida leping OÜga KEMEHH teenuse saaja Hiiumaa Sport bilansis olevalt kinnistult Põllu 25 ja 27 pin-nase veoks. Teenuse maksu-mus on 18 991 eurot ilma käi-bemaksuta.

○ Otsustati sõlmida ASga Go-Bus leping Lauka põhikooli õpilaste veoks ühel õppeaastal (1.09.2021–13.06.2022). Teenuse maksumus on 1,10 eurot/kilo-meeter käibemaksuta.

○ Lükati tagasi OÜ Ösel Pro-jekt esitatud pakkumus „Käi-na huvi- ja kultuurikeskuse re-konstrueerimise 3. etapp“ ja lõ-petada hankemenetlus lepin-gut sõlmimata, kuna paku-muse maksumus ületas han-kelepingu maksumust.

○ Vabastati Merje Kikas 15. augustist 2021 Emmaste põhi-kooli direktori ametikohalt, sa-mas määrati ta direktori asen-dajaks kuni põhikohaga direk-tori ametisse kinnitamiseni.

○ Otsustati jätta rahuldama-ta vaie, milles taotleti Emmas-te põhikooli direktori konkursi hääletusotsuse kehtetuks tun-nistamist.

○ Kinnitati 18. augustist 2021 Emmaste põhikooli direktoriks Anneli Sadam.

○ Vabastati 31. augustist 2021 Margarita Korol Kärkla kultuu-rikeskuse juhataja ametiko-halt ja määrati juhataja asen-dajaks vallavalitsuse kultuu-rispetsialist Eve Ellermäe põhi-kohaga direktori ametisse kin-nitamiseni.

○ Algatati 2022. aasta eelarve koostamine ja kinnitati lähte-tingimused.

○ Otsustati esitada avaldus

vallakodaniku pärimismenet-luse algatamiseks.

○ Otsustati eraldada omaosa-luse fondist SA-le Hiiumaa Sa-damad suviste purjetamis-võistluste kaasfinantseerin-guks 10 000 eurot.

○ Kiideti heaks kaheksa haja-asustuse programmi aruannet.

○ Rahuldati kahju hüvitamise taotlus Reigi küla teel märgis-tamata kivi tõttu sõidukile tek-kinud tõendatud kahju asjus.

○ ASi Kärkla Veevärk Hiiumaa valla nimel aktsionäriõigusi teostav isik Hergo Tasuja tegi aktsionäride üldkoosolekule ettepaneku kutsuda Hiiumaa valla esindajana nõukogu liik-me kohalt tagasi Toomas Van-nas ning esitab nõukogu liik-me kandidaatideks Vello Kal-lase ja Pilvi Posti.

○ Moodustati MTÜde projek-titoetuste komisjon: vallavalit-suse esindaja Heidi Siirus, aren-guosakonna esindaja Aivi Tel-vik, Hiiumaa arenduskesku-se esindaja Kaja Sõrmus, hari-dus- ja kultuuriosakonna esin-daja Eve Ellermäe, valdkonda-de asjatundjad: kultuurivald-konnast Rakvere kultuurikes-kuse direktor Eve Alte ja spor-divaldkonnast spordi- ja tervis-edenduse spetsialist Martina Martinson.

○ Vallavalitsus otsustas sõl-mida lepingu ASiga Swedbank Liising, et liisida Hiiumaa sot-siaalkeskusele koduhooldu-se teenuseks auto kuumakse-ga 198,22 eurot. Vara hind on 18 648,90 eurot, liisingumakse-te periood 60 kuud ja sissemak-se 10% vara hinnast.

○ Kinnitati alates 1. septemb-rist 2021 Hiiumaa sotsiaalkes-kuse koosseis.

○ Moodustati kaasava eelarve ettepanekute hindamiseks ko-misjon: esimees Hergo Tasuja ja liikmed Liili Eller, Omar Jõ-piselg, Triin Masing, Pilvi Post, Monika Pihlak.

○ Määrati Hiiumaa vallava-litsuse kaudu eestkostel oleva inimese eestkostjaks vallava-litsuse sotsiaaltöõspetsialist Kairi Priit.

○ Vastavalt kooli hoolekogu ettepanekule kinnitati Hiiu-maa spordikooli õppetasuks

2021/2022. õppeaastal 1. sep-tembrist 31. detsembrini õpila-se kohta 15 eurot kuus, k.a täis-kasvanud ja 1. jaanuarist 2022 iga eriala kohta 15 eurot kuus (v.a ratsutamine). Kabe erialal on õppimine tasuta. Purjelaua-sõidu täiskasvanute õppetasu on 50 eurot kuus, isikliku va-rustusega treenijatel on õppe-tasu 30 eurot kuus.

○ Kinnitati Hiiumaa spordi-kooli ratsutamise eriala õppe-tasud alates 1. novembrist 2021:

- trenn kord nädalas talli hobu-sel 14,52 eurot/kord; kaks kor-da nädalas 13,31 eurot/kord; kolm korda nädalas 12,10 eu-rot/kord;
- trenn kord nädalas oma hobu-sel 7,26 eurot/kord; kaks kor-da nädalas 6,65 eurot/kord; kolm korda nädalas 6,05 eu-rot/kord.

○ Muusikakooli hoolekogu te-gi ettepaneku tõsta kooli õppe-tasu uuel aastal 25 eurole kuus (aasta lõpuni 20 eurot). Kin-nitati Rudolf Tobiasi nimeli-se Kärkla muusikakooli õp-petasuks 25 eurot kuus alates 1. jaanuarist 2022.

○ Käina huvi- ja kultuurikes-kuse hoolekogu tegi ettepane-ku suurendada uuel aastal õp-petasu ning kasutada tekkivaid vahendeid kooli õpetajate pal-gatõusuks. Aasta lõpuni jäävad kehtima praegused õppetasud.

○ Kinnitati Käina huvi- ja kul-tuurikeskuse õppetasud alates 1. jaanuarist 2022:

- muusikaosakond 25 eurot kuus (enne 20 eurot);
- muusikaosakonna vabaõpe 25 eurot kuus (enne 20 eurot);
- muusikaosakonna osaline va-baõpe 12,50 eurot kuus;
- mudilaskoor 5 eurot kuus;
- kunstiosakond 20 eurot kuus (enne 16 eurot);
- kunstiosakonna ettevalmis-tusklass 10 eurot kuus (enne 8 eurot);
- tantsuosakond 15 eurot kuus (enne 12 eurot);
- tantsuosakonna ettevalmis-tusklass 10 eurot kuus (enne 8 eurot).

○ Otsustati seada kaks sund-valdust:

- ASi Telia Eesti kasuks side-ehitise ehitamiseks, talumi-seks ja majandamiseks Kär-d-la Kalda tn 13a kinnistule (ko-gupindala 763 m², elamumaa);
- OÜ Elektrilevi kasuks Villa-maa küla Mäeronga kinnistu-

le (4,82 ha, maatulundusmaa) uue 0,4 kV pingega elektrimaa-kaabelliini ja õhuliini masti-tõmmitsa rajamiseks, talu-miseks ning majandamiseks.

○ Anti projekteerimistingi-mused:

- tootmishoone püstitamiseks Tubala küla Lepaselja kin-nistule;
- Tahkuna küla Mihkli maa-üksusele elamu rajamiseks;
- Luguse küla Jõeääre maaük-susele elamu püstitamiseks;
- Käina aleviku Mere tn 26 maa-üksusele suvemaja püstita-miseks;
- Paope küla Uuelepiku maa-üksusele elamu rajamiseks;
- Mäeltse küla Liisu maaüksu-sele abihoone püstitamiseks;
- detailplaneeringu olemasolu korral Orjaku küla Mõisako-ha maaüksusel planeeringu-ala hoonestusala tingimuste täpsustamiseks.

○ Muudeti viie katastriüksuse lähiaadressi:

- määrati Lelu küla Heidi ka-tastriüksusele uueks lähiaad-ressiks Odrama;
- määrati Kärkla Valli tn 16/1 katastriüksuse uueks lähiaad-ressiks Valli tn 16a.
- määrati Kärkla Väike-Sadama tn 14a // Kaubabaasi alajaam katastriüksuse uueks lähiaad-ressiks Väike-Sadama tn 16a;
- muudeti Esikülas asuvate Hei-lo katastriüksuste lähiaadres-sid ja määrati uueks lähiaad-ressiks Võsa;
- määrati Kalgi küla Kalgi ka-tastriüksuse (63902:001:0625, maatulundusmaa) uueks lä-hiaadressiks Uue-Kalgi. Tege-mist on Kalgi kinnistust eral-datud katastriüksusega, mis vajab eristatavat lähiaadressi.

○ Jagati kinnisasi, määrati lä-hiaadress ja sihtotstarve:

- anti nõusolek Külaküla Pää-susilma kinnisasja (pindala 2,11 ha, maatulundusmaa) ja-gamiseks: Pääsusilma, maa-tulundusmaa ja Uue-Pääsu-silma, elamumaa;
- anti nõusolek Emmaste kü-la Ollima kinnistu (2,03 ha, tootmismaa) jagamiseks: Ol-lima ja Kuivati, mõlemad toot-mismaa;
- anti nõusolek Kõrgessaa-re aleviku Tööstuse tee 45 kinnisasja (119 269 m², maa-tulundusmaa) jagamiseks: Tööstuse tee 43 ja Tööstuse tee 45, mõlemad maatulun-dusmaa;
- anti nõusolek Kõpu küla Pih-

la kinnisasja (25,04 ha, maatu-lundusmaa) jagamiseks: Pih-la ja Pihlapuu;

- anti nõusolek Soonlepa kü-la Tooma kinnisasja (13,41 ha, maatulundusmaa) jagamiseks: Tooma, Särasambliku ja Käo-keele (kõik maatulundusmaa).

○ Muudeti Kärkla Sadama tn 6 (3584 m², elamumaa) ja Sada-ma tn 6a (287 m², elamumaa) katastriüksuste vahelisi piire.

○ Seati avaliku kasutamise ja tee hooldamise eesmärgil Hiiu-maa valla kasuks avalikes hu-vides kasutusõigus Kalana küla Meremetsa kinnisasjal asuvale Kalana-Metsavahi teele (teere-gistri number 3920045).

○ Otsustati anda üheksa ava-liku ürituse luba:

- OÜ-le JVK Holdings Suvi Baywatchis nr 2 korraldami-seks 13. augustil kl 21st ku-ni 14. augustil kl 7ni Kärdlas Villalaos;
- OÜ-le Chapo Rännak feat REISSPASS x El Jefe korralda-miseks 14. augustist kell 23 kuni 15. augustil kl 4ni El Jefe Beach Bar õualal;
- MTÜ-le Hiiu Lained Hiiu kala ja õlle festivali korraldamiseks 21. augustil kell 12–20 Kassari puhkekeskuses Kassari külas;
- Arno Ellerile Hiiumaa rahva-sprint 1 + 1 2021 korraldami-seks 21. augustil kl 8–20 Käi-na alevikus (võistluskeskuse asukoht) ja Käina osavallas Nõmme külas (võistlustrassi asukoht) (sh riigiteede 12120 Ristivälja–Kolga–Käina km 4,60–6,71; 12151 Moostre tee km 0,27–0,82; 12152 Moost-re–Moka km 0,82–1,25 ja 12154 Nõmme tee km 0–1,18 ajuti-seks sulgemiseks);
- MTÜ-le Rahvantsuselts Pääsuke tantsukontserdi „Tantsime kokku“ korralda-miseks 21. augustil kl 18–19 Käinas Padarimäel;
- MTÜ-le Spordiklubi DAGÖ DG Eesti kettagolfi meistri-võistlused 2021 korraldami-seks 25. augustil kl 8st kuni 28. augustil kl 19ni Pühale-pa tervisespordikeskuses ja Randmäe kettagolfipargis;
- kauni muusika mittetulun-dusühingule Sõru Jazz 2021 korraldamiseks 2. septemb-ril kl 11st kuni 6. septembril kl 15ni Pärna külas Sõru paa-dikuuris;
- päästeametile Hiiumaa kooli-de KEAT võistluspäeva korral-damiseks 7. septembril kl 9–16 Kärkla linnapargis;
- Hiiumaa Tarbijate Ühistule hiiuldste sügislaada korralda-miseks 18. septembril kell 10–14 Kärkla keskvaljakul.

Detailplaneeringud

○ Ristiku kinnistu detailpla-neering.

- Hiiumaa vallavolikogu al-gatas 19. augusti 2021 otsu-sega nr 269 Ristiku kinnis-tu detailplaneeringu koos-tamise ja jättis algatamata keskkonnamõju strateegili-se hindamise. Planeeritava ala suurus on 2,15 ha ja see hõlmab Orjaku küla Ristiku maaüksust (katastritunnus 20501:001:1458).
- Ristiku kinnistu detailpla-neeringu eesmärk on mää-rata Ristiku maaüksuse ehi-tusõigus üksikelamu ja abi-

hoonete püstitamiseks, teede ning liikluskorralduse põhi-mõtete planeerimiseks, teh-novõrkude ja -rajatiste pai-gutuse määramiseks, servi-tuutide ja kitsenduste vajadu-se määramiseks. Planeeringu koostamise eesmärk on vä-hendada ranna ja kalda ehi-tuskeeluvööndi ulatust Ris-tiku kinnistul.

- Ristiku kinnistu asub Käina lahe – Kassari piiranguvöö-n-dis ja Natura 2000 võrgustiku alal. Kavandatav tegevus võib eeldatavalt avaldada mõju Na-

tura 2000 võrgustiku alale ja kaitsealale, seetõttu hinnati keskkonnamõju strateegilise hindamise vajalikkust. Keskkonnaamet on oma 17. juuni 2021 kirjas nr 6-5/21/10835-2 andnud seisukoha, et planeeritava tegevusega ei kaasne olulist keskkonnamõju loo-duskeskkonnale ning seetõttu ei ole vaja keskkonnamõ-ju strateegilist hindamist al-gatada.- Detailplaneeringuga tehak-se ettepanek muuta Kassari saare üldplaneeringu põhi-lahendust ehituskeeluvöö-

di vähendamist puuduta-vas osas.

- Ristiku detailplaneeringu koostamise algatamise ja keskkonnamõju strateegi-lise hindamise algatamata jätmise otsusega saab tutvuda Hiiumaa valla veebilehel: Valdkonnad – „Ehitus ja pla-neerimine“ – „Detailplaneer-ingud“ – „Detailplaneerin-gute algatamine“ ja Käina val-lamajas aadressil Hiiu mnt 28 Käina alevik.

○ Kärkla linna Uus tn 12 de-tailplaneering.

- Kärkla linna Uus tn 12 maa-üksuse (37101:004:0004) de-tailplaneering algatati Hiiu-maa vallavolikogu 23. jaanu-ari 2020 otsusega nr 178. Pla-neeringu eskiisi avalik välja-panek on 11. oktoobrist 11. no-vembrini 2021. Planeeringu-lahendusega on võimalik tut-vuda Kärkla vallamajas (Kesk-väljak 5a, Kärkla) ja valla ko-dulehel.
- Planeeringuala on 4218 m² suurune 100% ühiskondli-ke ehitiste maa sihtotstarbe-ga maaüksus. Planeeringuga soovitakse muuta maaüksu-

se sihtotstarvet ning määra-ta ehitusõigus ja hoonestus-ala. Planeeringulahendusega nähakse ette elamumaa ja äri-maa sihtotstarbega maaük-sus, millele võib ehitada ku-ni neli hoonet maksimaalse ehitisealuse pinnaga 700 m² . Detailplaneeringuga tehakse ettepanek muuta Kärkla lin-na üldplaneeringut ettenäh-tud sihtotstarbe osas.

- Kirjalikud arvamused eskiis-lahenduse kohta esitada hil-jemalt 11. novembril 2021 aadressil triin.masing@hiiu-maa.ee.

Hiiumaa vallavolikogu 16. septembri istungi lõpus. Foto: Andres Toom

Volikogu töö on katkematu ja järjepidev

Volikogu esimehe Aivar Viidiku kõne 16. septembri istungil oma töö lõpetanud volikogule.

Head volikogu liikmed!

Täna, selle valitsemisperioodi viimase volikogu istungi järel tahan esmalt meenutada hea sõna ja tänutundega neid volikogu liikmeid, keda meie hulgas enam ei ole, ja tänada neid nende panuse eest. Aitäh Jaanus Valgule ja Üllar Padarile, et pühendasite pikki aastaid oma aega ja energiat Hiiumaa hüvanguks!

Ja kahjuks pean seda kurba jada vahetult enne selle teksti trüki minekut täiendama ka Tiit Pauluse nimega, kes vaid mõni päev pärast meie selle volikogu koosseisu viimast istungit ootamatult meie hulgast lahkus. Aitäh sullegi pühendumise eest, Tiit!

Samuti tahan teatud töö eest tänada neid volikogu liikmeid, kes enam ei kandideeri. Usun, et teie panust mäletatakse hea sõnaga. Ja usun, et jätkate oma tegevust Hiiumaa heaks.

Täna ka neid, kes kandideerivad, aga valituks ei osutu. Teil ei ole põhjust pettuda, vaid on aeg analüüsida seda, mis jäi tegemata, ja koguda

mõtteid, kuidas järgmine kord paremini.

Ja kindlasti tahan tänada ja ka tervitada neid volikogu liikmeid, kes jätkavad uues koosseisus. Teile tahan öelda, et nagu riigi, on ka omavalitsuse arengu nurgakivi järjepidevus. See tähendab, et erakondlikust või muust poliitilisest kuuluvusest sõltumata on meie kõigi ühine eesmärk ja ülesanne nii eelmistes, praeguses kui ka kõigis järgmistes koosseisudes Hiiumaa elu edendamine. Kindlasti suutsime seda eesmärki täita seni, aga kindlasti suudame tulevikus seda teha veel paremini!

Ka praegu, kui volikogu viimane istung on lõppenud, ei ole lõppenud volikogu liikmete volitused. Meie kohus on seista selle eest, et Hiiumaa elu ei seisku hetkekski.

Uutel valimistel oleme esimest korda olukorras, kus valime esindajad ühisesse omavalitsusse ühes valimisringkonnas. Tõsi, 1990. aasta alguses, kui kehtis kahetasandiline omavalitsus, valiti ühiselt ka maa volikogus, aga selle pädevus oli palju kitsam kui praegusel voli-

kogul. Nii et ees ootab eriti põnev aeg. Hiiumaa valijate valik ja volikogus liikme vastutus on suurem kui ei kunagi varem.

Mis meie volikogu praegust tegevust puudutab, siis ei haka ma siin detailidesse ega olusse laskuma. Ütlen vaid nii palju, et president, pidades sel esmaspäeval oma ametiaja viimase kõne Riigikogus, rõhutas Riigikogu rolli tähtsust ja tuletas meelde, et just Riigikogul tuleb vastutustundlik riigijuhimine enda käes hoida ja mitte muutuda vaid rollitäitjaks, kes valitsuses ettevalmistatud tekstide haamrilöögiga kinnitab.

Sama sõnumi võiks öelda kohalikule volikogule. Olen eriti viimasel ajal saanud üsna hulga tagasisidet, et volikogu esimees ja volikogu tervikuna peaks palju rangem olema, et vallaasjad õigel kursil hoida. Selle volikogu koosseis on teinud koostööd kahe vallasekretäri, kolme finantsjuhi ja kolme vallavane-maga. See on olnud väga hea kogemus, aga kindlasti jäi volikogu potentsiaal täiel määral realiseerimata, et olla sihikindel suunanäitaja ja ka eestvedaja.

Siinkohal tuleb taas rõhutada, et ükskõik, milline on meie valitsemissüsteem, kas osavaldadega või mitte ja kellest täpselt koosnevad osavaldakogud, on täisvastutus valijate ees ainult volikogul ja selle liikmetel. See tähendab nii kohustust kui ka võimalust osaleda ja seista Hiiumaa huvide eest. Et aga valitsemine saaks olla õiglane, peab see oleme avatud. Seda nii kodanike kui ka volikogu liikmete jaoks. Ainult nii saab teha õiglasi ja parimaid otsuseid.

Täna sel istungil mainiti volikogu otsuste eelduseks olevat poliitilist tahet. Minu meelest ei peaks volikogu prioriteet olema poliitilise tahte ellu viimine. Selles olen olnud ehk ise-gi liiga jäik.

Tegelikult näeks õige ja õiglane valitsemine omavalitsuses välja ikkagi selline, mis arvestab kogukondlikku kokkulepet, mitte poliitilist tahet. Selles on meil kõigil veel õppida.

Ühes olen aga kindel: Hiiumaa on pärast seda valitsemisperioodi parem paik, kui ta oli enne!

Vaktsineerimine – korduma kippuvad küsimused

Kuidas saan vaktsineerimisele?

Vaktsineerimise saab aja broneerida digiregistratuuri kaudu www.digiregistratuur.ee, riigi infotelefonil 1247 (iga päev kl 8–20) või helistades kohaliku haiglas või oma perearstile.

Kes saavad vaktsineerida?

Vaktsineerimise on oodatud kõik Eesti elanikud alates 12. eluaastast.

Vaktsineerimine lükkub ajutiselt edasi, kui sul on parajasti kõrge palavik, põded Covid-19 või oled olnud lähikontaktne. Enne kaitsesüstist teeb vaktsineerija kindlaks vaktsineerimise võimalikud ajutised või püsivad vastunäidustused.

Vaktsineerimine, kui oled põdenud Covid-19

Kui oled Covid-19 läbi põdenud, tule vaktsineerima siis, kui tervenemisest on möödunud ligikaudu kuus kuud. Sulle tehakse üks vaktsiinidoos ja seejärel on vaktsineerimiskuur lõpetatud. Ka siis, kui Covid-19 läbipõdemisest on möödunud rohkem kui kuus kuud, on pikaajalise kaitse tagamiseks soovituslik kaitsesüstida vaid ühe doosiga. Läbipõdenutele ei ole teise doosi tegemine vajalik, kuid vajaduse korral (näiteks reisimise lihtsustamiseks) võib selle teha.

Kui haigestud kahe nädala jooksul pärast esimese vaktsiinidoosi saamist Covid-19sse, loetakse sind läbipõdenuks ning

vaktsineerida tuleb ühe doosiga ja soovitatavalt kuuendal kuul pärast tervenemist.

Kui haigestud Covid-19sse rohkem kui kaks nädalat pärast esimest vaktsiinidoosi, kuid enne teise doosi saamist, siis ei ole vaja teist doosi manustada ning vaktsineerimiskuur võib luge-da lõpetatuks.

Kust leida infot, kui mul on küsimusi?

- Vaktsineerimise korraldus ja aja broneerimine: oma perearstilt, riigiinfo telefonilt 1247 ja digilugu.ee.
- Terviseiga seotud küsimused: perearsti nõuandeliinilt 1220.
- Värskeim info vaktsineerimise kohta: vaktsineeri.ee.

- Korduma kippuvad küsimused: kkk.kriis.ee.
- Terviseamet.ee.
- Arsti nõuande: oma perearstilt ja 1220.

Millal on järgmine võimalus Hiiumaal vaktsineerida?

Laupäeval, 25. septembril saab vaktsineerida Kärkla kultuurikeskuses, vaktsineerib Qvalitas. Saab teha juba varem broneeritud teisi Pfizeri doose. Küll aga on vaktsiini paarkümmend doosi rohkem tellitud, juhaks kui on inimesi, kes vajavad vaid ühte doosi või saavad teist doosi minna tegema teise tervishoiuteenuse osutaja juurde. Nemad võivad ilma eelregistreerimiseta tulla kohapeale.

Tutvustame sotsiaalteenuseid: koduteenus

Riigi ja kohaliku omavalitsuse põhimõte on, et inimene saaks väärikalt oma kodus vananeda ja elada oma kodus nii kaua kui vähegi võimalik. Selleks pakutakse eakatele koduteenust.

Koduteenus on üks esmaseid võimalusi pakkuda abivajavale inimesele tuget ja abi igapäevastes toimingutes. See on kohaliku omavalitsuse sotsiaalteenus, mille eesmärk on täisealise inimese iseseisva ja turvalise toimetuleku tagamine nii kodustes tingimustes kui ka väljaspool kodu ning säilitades ja parandades elukvaliteeti.

Koduteenuse käigus abistatakse inimest tegevustes, mida ta tervises seisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevatel põhjustel ei suuda teha ilma kõrvalise abita, kuid mis on vajalik kodu elamiseks.

Koduteenust pakuvad meie saarel Hiiumaa sotsiaalkeskus ja Hellamaa perekeskus. Teenuse osutamiseks on nendes asutustes tööl koduhooldustöötajad, kelle töö sisu on koduteenust vajavate inimeste abistamine.

☀ Koduteenuse põhitegevused, milles koduhooldustöötajad abistavad:

- vestlus, teabe edastamine ja abistamine ametiasutustes asjaajamisel;
- toiduainete, ravimite ja majapidamistarvete ning muu vajaliku ostmise ja koju toomine;
- inimesega koos kaupluses ja apteegis käimine;
- küttematerjali tuppa toomine, abistamine kütmisel, prügi ja tuha välja viimine ning vee tuppa toomine;
- arstiabi korraldamine, sh abistamine arsti juures käimisel;
- sotsiaaltransporditeenuse osutamine või korraldamine ravi- või mõne muu asutuse külastamisel;
- riiete ja jalanõude hoolduse ning pesu pesemise korraldamine;
- muu ühekordse majapidamistoimingu korraldamine, näiteks muru niitmine, lume lükkamine, remonditööd, suitsuanduri kontrollimine jms.

☀ Koduteenuse lisategevused, milles koduhooldustöötajad abistavad:

- eluruumi korrastamine,
- inimese eneseteenindamine, sealhulgas pesemine, riietumine ja hügieenitoimingute korraldamine.

☀ Mida koduteenuse saamiseks teha?

- Koduteenuse saamiseks tuleb endast märku anda, helistades või pöördudes oma osavaldale, kus abistatakse vajalike dokumentide vormistamisega.
- Pärast avalduse esitamist külastab sotsiaaltöõspet-

sialist koos hooldustöötajaga teenust taotleva inimese kodu, et selgitada välja tegevused, milles ta vajab kõrvalist abi. Koos koostatakse hooldusplaani, mis sisaldab vajalike teenuste loetelu ja sagedust. Seejärel sõlmitakse koduteenuseleping teenust vajava inimese ja teenust osutava asutuse vahel.

• Koduteenust osutab koduhooldustöötaja ja seda pakutakse üldjuhul tööpäeviti ja ajaliselt vajaduse kohaselt, kuid keskmiselt kaks tundi, vajaduse korral rohkem.

☀ Kui palju koduteenus maksab?

- Koduteenuse pakett nr 1 maksab 16 eurot kuus – hooldustöötaja käib kodus kord nädalas ja abistab ülalnimetatud põhitegevustes.
- Pakett nr 2 maksab 24 eurot kuus – hooldustöötaja käib kodus kaks korda nädalas ja abistab põhitegevustes.
- Pakett nr 3 maksab 28 eurot kuus – hooldustöötaja käib kodus kord nädalas ning abistab põhi- ja lisategevustes.
- Pakett nr 4 maksab 35 eurot kuus – hooldustöötaja käib kodus kaks korda nädalas ning abistab põhi- ja lisategevustes.
- Pakett nr 5 maksab 84 eurot kuus – hooldustöötaja käib kodus neli korda nädalas ning abistab põhi- ja lisategevustes.
- Pakett nr 6 maksab 112 eurot kuus – hooldustöötaja käib kodus viis korda nädalas ning abistab põhi- ja lisategevustes.
- Pakett nr 7 maksab 140 eurot kuus – hooldustöötaja käib kodus viis korda nädalas ning abistab põhi- ja lisategevustes.
- Kui peres vajab abi kaks inimest, arvestatakse teenuse hinnaks 1,5kordne koduteenuse paketi maksumus.

☀ Lisainfot sotsiaalteenuste kohta saab osavalla sotsiaaltöõspetsialistidelt. Palun pöörduge julgelt abi saamiseks:

- Kärkla sotsiaaltöõspetsialist Pille Alevi, tel 463 6094, 505 5746, e-post pille.alevi@hiiu-maa.ee;
- Kõrgessaare sotsiaaltöõspetsialist Pille Näksi, tel 5855 3736, e-post pille.naksi@hiiu-maa.ee;
- Emmaste sotsiaaltöõspetsialist Liia Rull, tel 462 2441, 5300 0835, e-post liia.rull@hiiu-maa.ee;
- Käina sotsiaaltöõspetsialist Heli Tuisk, tel 462 2883, 5349 0389, e-post heli.tuisk@hiiu-maa.ee;
- Pühalepa sotsiaaltöõspetsialist Urme Soonvald, tel 463 6844, 521 0997, e-post urme.soonvald@hiiu-maa.ee.

Merrild Lebin. Foto: erakogu

Psühholoogina alustas tööd Merrild Lebin

Hiiumaa vallavalitsuse koosseisus alustas psühholoogina tööd Merrild Lebin. Merrild kuulub valla haridus- ja kultuuriosakonna koosseisu ning tema töö sisu on tugispetsialistina pakuda tuge eelkõige Hiiumaa koolides.

Merrild on varaem töötanud kolm aastat Kärdla noortekeskuses noortenõustajana ning aasta koolipsühholoogina Käina koolis. „Tänu töökogemusele olen saanud ülevaate tähendusest töös inimestega, kogenud meeskonnatöö olulisust ning õppinud märkama ka iseenda vajadusi,” rääkis Merrild. Kõige olulisemaks teadmiseks peab ta seda, et töö laste ning noortega on huvipakkuv ja südamelähedane: „Minu eesmärk on olla noorte jaoks olemas ja tegutseda nende heaks.”

Merrild alustab sel sügisel teist õppeaastat Tallinna ülikooli magistrantuuris psühholoogia erialal. Samuti on ta läbinud mitmeid oma tööd toetavaid koolitusi, sealhulgas motiveeriva intervjuerimise ning lahenduskeskse lühiteraapia algkursused.

Emmaste kooli juhib Anneli Sadam

Emmaste kooli uus direktor on Anneli Sadam. Anneli omandas pedagoogilise kõrghariduse loodusteaduste erialal Tartu ülikoolis. 1998. aastal alustas ta tööd Käina gümnaasiumis. Käina koolis töötas Anneli eelmise õppeaasta lõpuni. „Tänu pikaajalisele töökogemusele ja enesetäiendamisele olen hästi kursis haridusvaldkonnas toimuvaga, see andis ka enesekindluse kandidateerida Emmaste põhikooli juhiks,” ütles Anneli.

Talle on oluline enda pidev arendamine ja arenemine. Lisaks haridusvaldkonna täiendkoolitustele osaleb Anneli aktiivselt talle huvipakkuvatel koolitustel ja kursustel: „See on andnud mulle laiapõhjalisema maailmapildi, uued tehnilised ja käelised oskused ning huvitavad tutvused.”

Anneli suur soov on, et iga Emmaste kooli õpilane õpiks õppima, nautiks õppimist, kohaneks muutustega, on suhtlusaldis ja valmis koostöös lahendusi otsima.

Edu uues ametis!

Anneli Sadam
Foto: Károlyn Kivistik

Hiiumaa aasta sotsiaaltöötaja on Pille Alevi

Hiiumaa aasta sotsiaaltöötaja tunnustuse pälvib Kärdla osavalla sotsiaaltööspsialist Pille Alevi.

Pille on teinud sotsiaaltööd 2014. aastast. Ta on pühendunud inimeste aitamisele ja koostööle. Pille on alati pidanud oluliseks märgata ja mõista abivajadust tervikuna, mõista inimest ja arutada läbi erinevaid võimalusi edasiminekuks. Tema oskus näha positiivsust ka rasketes hetkedes on suureks toeks ka keerulistes olukordades, mi-

da igapäevatöös aeg-ajalt ette tuleb.

Tavapärastel tähistatakse rahvusvahelist sotsiaaltööpäeva märtsikuu kolmandal teisipäeval. Viimased paar aastat pole seda aga õigel kujul tähistada saanud, seega kogunesid Hiiumaa sotsiaaltöötajad augustis Ratturi tallu.

Kuna Hiiumaa aasta sotsiaaltöötaja Pille tunnustusüritusel osaleda ei saanud, andis Hiiumaa vallavanem Hergo Tasuja talle tunnustuse üle päev varem. Pillele tuli aasta sotsiaaltöötaja tiitel suure üllatusena.

Pille Alevi. Foto: Károlyn Kivistik

Inimene kogukonna heaks Monika Pihlak: Hiiumaa on pakkunud mulle palju väljakutseid

Jätkame artiklisarja, kus tutvustame Hiiumaa avaliku sektori töötajaid ja nende tööd.

Monika Pihlak on töötanud Hiiumaa vallavalitsuses viis aastat. Ta oli Kärdla uue keskväljaku ja Hiiumaa spordikeskuse valmimise üks eestvedajaid.

Monika töötab Hiiumaa vallavalitsuses arenguosakonna juhatajana. „Olen palju mõelnud, kuidas tekkisid uue valla sündides arenguosakonna valdkonnad. Meie osakonna töö on hoomamatu, sest lisaks suurtele projektidele on meie vastutusalas palju väikseid projekte, Hiiumaa üldplaneering, hanked, kogu saare transport ja prügimajandus,” rääkis Monika.

Lisaks said arenguosakonna eestvedamisel Hiiumaa supluskohad uue rannamööbli, üle saare paigaldatakse 25 infotahvli, valmis ka Hiiumaa jäätmekava ning energia- ja kliimakava. Kõik on ka Kõrgessaare osavaldas Armioja äärde kergliiklustee ja parkla rajamine.

Kogu Hiiumaa keskkond ja prügi on samuti arenguosakonna vastutusalas. „Prügi valdkond on see, mille puhul saan ma päriselt öelda, et me ainult ei kustuta tulekahju, vaid pärast jäätmespetsialisti ametikoha loomist ka areneme,” tõdes Monika. Ta lisas, et osavallad tegelevad kehtivate lepingutega ja jäätmespetsialist Kadri Aljas saab vaadata edasi. „See on nii suur asi, et on valdkond, kus kõik ei ole ainult halvasti, vaid me vaatame tulevikku,” lausus ta.

Monika püüab end kõigi oma osakonna teemadega kursis hoida. Päris süvitsi ta siiski kõigega minna ei jõua, sest tööd on palju: „See tegelikult ei sobi mulle päriselt. Kui tegemist on minu osakonna ja minu teemadega, siis meeldiks mulle kõike hoomata.” Monika ütles, et õnneks töötavad valla arenguosakonnas head spetsialistid, keda saab usaldada.

Elu Kärdla keskuses tagasi

Kas uus Kärdla keskväljak kõigile meeldib või mitte, on Monika sõnul maitseküsimus. Tema tahaks loota, et pärast uue väljaku valmimist on Kärdla kesklinn saanud parema kasutuse. „Võib-olla poleks kõik uuel väljakul olnud ka minu esimene valik, aga sellise töö tegid arhitektuurikonkursi

Monika Pihlak. Foto: Károlyn Kivistik

voitjad. Arvan, et Kärdla linna mõttes töömehe elu tagasi linna,” rääkis Monika. Ta lisas, et varem oli Kärdla keskväljakul parkla, kella viiest oli see juba tühi, sest lähedal asuvad ettevõtted sulgesid enamasti sel ajal ukсед. „Praegu võib aga ükskõik mis kell väljakule tulla, siin on inimesi ja elu,” rõõmustas Monika.

Tema sõnul on hea vaadata, et kui uudistes Kärdlat näidatakse, on enamasti taustaks keskväljak: „Sellest on vähem kui aastaga saanud Kärdla sümbol.”

Lisaks keskväljakule leiab Monika, et tänu tema ja osakonna tööle muutuvad kogu Hiiumaa sportimistingimused paremaks, sest nemad on ühed uue spordikeskuse ehituse eestvedajad. Monika sõnul edendab see kogu Hiiumaa spordielu nii igapäevaeluks ja tervise edendamiseks kui ka võistluste korraldamiseks.

Mainimata ei saa jätta ka palju kriitikat saanud uut kopteriplatsi. „Me tegime helikopteriplatsi kogukonnale. Seda teenust vajavad hiidlased, mitte haigla. Mulle teeb väga haiget, kui loen sotsiaalmeediast kommentaare, et tegemist on kalli ja mõttetult platsiga,” rääkis Monika. Tema sõnul on Hiiumaa haigla kopteriplats üks Eesti parimaid ja vana plats vajas samuti juba uuendust.

Hiiumaa vajab eluruume

Monika parasjagu pooleli olevad suurprojektid on kohe valmis. Keskväljaku projekt on käsil viimane aruandlus ja peagi lõpeb uue spordikeskuse ehitus. Juba on valmis ka uute projektide ideed.

„Näen, et Hiiumaa vajab väga eluruume,” ütles Monika. Kõrgessaare osavald juba tegeleb ühe üürimaja projektiga. Monika sõnul on see küll väike maja, aga abiks ikka: „Midagi, mis on juba olemas ja kust saab edasi minna.” Arenguosakonna juhataja leiab, et vajadus eluruumide järele on ilmselt kõige suurem Kärdlas ja Käinas.

Järgmise projektina on Monikal mõtteis ka spaa. Ta arvab, et see on koht, kus vallal on võimalus kaasa rääkida. „See võiks olemas olla nii hiidlastele kui külalistele,” lausus ta.

Betooniusku

Oma töö juures meeldivad Monikale suured asjad. Ta naljatleb, et on betooniusku ja talle meeldib näha asju, mis on valmis saanud.

Hiiumaa on pakkunud Monikale palju proovikive ja ta on sellega rahul. „Mulle meeldiks, kui tuleks veel väljakutseid,” tõdes ta.

Ta ütles, et poleks viie aasta eest uskunud, mida kõike ta oma osakonnaga suudab valmis teha: „Mulle meeldib, kui ma näen ja tajun oma töö tulemust.”

Ühe keerulise kohana oma töös näeb Monika vastutust: „Seni on olnud nii, et üks objekt on suurem ja tähtsam kui teine. Rahaline vastutus on olnud väga suur, et kõik läheks õigesse kohta ja tulla toime eelarvega, mis on antud, ja sellest mitte üle minna.”

Teine suur ja vastutusrikas asi Monika töös on Hiiumaa valla üldplaneering, millega on tegeletud juba 2018. aastast. Tema sõnul on üldplaneering ühiskondlik kokkulepe ja see peaks vastama võimalikult paljude soovidele.

Vabal ajal meeldib Monikale mängida sulgpalli, purjetada, matkata, reisida ja värskes õhus viibida. „Värskes õhus ja looduses viibimine on osa Hiiumaa elust. Siin ei pea selleks, et loodusesse minna, palju tegema. Tallinnas elades oli see ikkagi ettevõtmine.”

Aivi Telvik. Foto: erakogu

Kärdla kultuurikeskuse juhiks sai Aivi Telvik

Aivi Telvik valiti Kärdla kultuurikeskuse juhiks kuue kandidaadi seast. Kärdla osavalla vanema Triin Masingu sõnul oli nii suur huvi selle ametikoha vastu positiivne üllatus.

Aivi asub ametisse 11. oktoobril.

„Kärdla kultuurikeskus on töötajate arvult väga väike, kuid keskuse mõju Kärdla ja kogu Hiiumaa kogukonnale on märgatav ja peaks veelgi tuntuam olema,” ütles Aivi. Ta leiab, et keskuse tõmmet saab kasvatada tegevuse ja ürituste mitmekesistamise ning järjepideva kultuuriprogrammi pakkumise. Hea eeskuju on Orjaku külalsetsi hooajaline tegevus.

Aivi sõnul võiks igati olla põhjust kultuurikeskusest läbi astuda või millestki osa võtta ning ka ise olla sütitaja ja algataja: „Kultuurikeskus peab olema mõnus kogunemispaik ja pakkuma arenguvõimalusi.”

Maja kui tõeline proovikivi

Kärdla kultuurimaja on ajahambast puretud ja valla arengukava kohaselt on ees aeg, mil sellele tuleb lahendus leida. „See on hiidlastele lähiaastatel tõeliseks väljakutseks, mille teostumine saab toimuda vaid heades partnerlussuhetes ja koostöös,” ütles Aivi. Tema sõnul pole inimest, kes ühel või teisel moel ei oleks kultuuriga seotud kas looja või tarbijana.

Õppida pole kunagi hilja

Aivil on majanduslik kõrgharidus. Ta omandas värskest ka floristi kutse. „Õppida pole kunagi hilja, seda julgen omast kogemusest kinnitada,” tõdes Aivi.

Tema seni peetud ametid on olnud seotud püüdlusega midagi paremaks ja tõhusamaks muuta või planeerida ja organiseerida ning leida lahendus iga sugustes olukordades: „Selleid väljakutseid on pakkunud töötamine omaaegses Tuurus, maavalitsuses, Lääne-Eesti Turismis ja Hiiumaa vallavalitsuses,” rääkis ta.

Koostöös MTÜga Hiiumaa Teabekapital aitas Aivi kaante vahele panna Hiiumaa koguteose.

Aivi on uue ameti ootuses väga põnevil: „Suur tänu ja kummardus kõigile minu eelkäijatele tehtud töö eest!” Ta loodab, et kultuuriinimesed ta oma uksest sisse lasevad, uue töö alguses valgust näitavad, et üheskoos ja kindlal sammul edasi minna.

Käina uue kardiraja ehitus on lõpusirgel. Valmiva kardiraja pikkus on ligi kilomeeter ning sellel liigutakse päripäeva. Kardiraja ehitab AS Tariston ja selle maksumus koos käibemaksuga on 614 732 eurot.
Foto: Andres Toom

Aiajäätmete koht ei ole metsa all

KADRI ALJAS
Hiiumaa vallavalitsuse
jäätespetsialist

Taas on kätte jõudnud sügis ning on aeg mõelda sellele, mida teha puudelt maha langenud lehtedega.

Erakinnistutel tekib lehti ja rohejätmeid tunduvalt vähem ja seal on kõige keskkonnanahoidlikum jättagi puulehed sinna, kuhu need on kukkunud.

Aiast kogutud puulehed, niidetud muru, oksad ja muu aiaprügi on jäätmed, mida ei sobi metsa alla visata. Peale selle, et aiaprügi risustab metsaalust visuaalselt, võivad aia- ja haljastusjäätmega levida võõrliigid, kes võivad meie looduses probleeme põhjustada.

Näiteks võivad koduaias kasvava võõra taimeliigi seemned metsa alla sattudes seal idanema ja vohama hakata. Lõpuks võtavad need omamaistelt liikidelt kasvukohti. Enesele teadmata võid aiaprügiga levitada ka hispaania teetigusid või nende mune.

Kuidas saab seda väärtusliku materjali enda kasuks ära

kasutada? Tee ise lehekomposti, mis on üks efektiivsemaid mullaparandajaid.

- Kõige lihtsam moodus on koguda lehed suurtesse kilekotidesse, niisutada neid pisut, siduda koti suu kinni ja teha koti sisse õhugaugud. Jäta kotid aastaks-kaheks seisma aianurka, kus sel ajal toimub kompostimisprotsess.
- Teine võimalus on koguda lehed ühte hunnikusse ja lasta neil selliselt vaikselt kompostmullaks saada. Lehtedega on mure see, et nad kipuvad tihedaks massiks muutuma ja siis ei toimu kompostimine kiiresti, sestap on hea neid aegajalt segada.
- Kolmas võimalus on jätta puulehed maha või vajaduse korral purustada näiteks niidukiga, nii jõuavad kõik vajalikud toitained tagasi pinnasesse.

Hiiumaa jäätmehoolduseskirja kohaselt võib lõket teha, aga on keelatud:

- teha lõket teisi oluliselt häirival viisil, see tähendab rohke suitsuga;
- teha lõket inimese elule, va-

LEHTI SAAB KA KODUST ÄRA ANDA

Kärdla linnas on võimalik aia- ja haljastusjätmeid korraldada jäätmeveo raames kinnistupõhiselt ära anda.

Aia- ja haljastusjätmeid saab üle anda kuni 150-liitri ja kuni 10 kg kaaluva kotiga vastavalt ASi Eesti Keskkonnateenused hinnakirjale hinnaga 4,02 eurot. Kindlasti tuleb jälgida koti kaalu ja seda, et kotti ei pandaks teisi jätmeid peale biolagunevate aia- ja haljastusjäätmete.

Aia- ja haljastusjätmeid veetakse eraldi kogumisringina kokkulepitud aadressidelt Eesti Keskkonnateenustele esitatud tellimuste alusel. Kotid ei pea olema biolagunevad, sest need avatakse ja tühjendatakse jäätmeveokisse kohapeal, kotid käideldakse aia- ja haljastusjätmetest eraldi. Juhul kui koti avamisel selgub, et kott sisaldab muid jätmeid peale aia- ja haljastusjäätmete, siis kotti ei tühjendata ja jäetakse kinnistule samasse kohta maha. Selle koristamise vastutus lasub kinnistu omanikul.

Palun andke aia- ja haljastusjäätmete veo soovist teada Eesti Keskkonnateenuste kodulehe e-teeninduse vahendusel, e-posti aadressil hiiumaa@keskkonnateenused.ee või telefonil 462 2811. Märkige tellimuses kindlasti ära tellija kontaktandmed, kliendilepingu number, kottide asukoht ja arv.

rale ja keskkonnale ohtlikul viisil ja tuleohutusnõudeid eirates;

- põletada lõkkes prügi ja jätmeid.

Erinevate kompostimisvõimaluste ning lehekompostimise kohta loe lähemalt: www.kompostiljon.ee/uus-lehe-kompost/.

Volikogu arutas uute perearstide toetamist

Volikogu arutas septembrikuu istungil Hiiumaa valla perearstiteenuse toetuse maksmise korda ja otsustas saata selle teisele lugemisele. Plaani järgi maksaks vald toetust Hiiumaal nimistuga tööd alustavale perearstile, kelle vastuvõtukoht asub Hiiumaal.

25 000 euro suurust ühekordset toetust võib taotleda vallas tegutsemist alustav perearst või perearsti teenust pakkuv juriidiline isik, kes võtab tööle vallas tegutsemist alustava nimistuga perearsti, tingimusel, et taotleja ei ole viimase viie aasta jooksul Hiiumaal perearstina töötanud.

Toetuse saaja kohustub vähemalt viie aasta jooksul pärast toetuse saamist töötama vallas perearstina ning korraldama perearsti kohaloleku ja vastuvõtu tegevuskohas viiel tööpäeval nädalas.

Ühe kalendriaasta jooksul antakse toetust ühele taotlejale. Kui taotlusi esitatakse rohkem, tehakse otsus toetuse eraldamise või mitte eraldamise kohta eelarveliste vahendite olemasolu põhjal.

Kuri kalmistu peavärav läbis uuenduskuuri

Pühalepa osavald uuendas muinsuskaitseameti toel Kuri kalmistu peavärava. Töö tegi OÜ Mehem Designs.

Muinsuskaitseamet toetas Kuri kalmistu peavärava ehitust 3744 euroga, Pühalepa osavalla omafinantseering oli 936 eurot ja tööde kogumaksumus 4680 eurot. Hiiumaa osavaldade valitsused esitasid muinsuskaitseametile 12 taotlust saare mälestiste ja muinsuskaitsealal asuvate ehitiste säilitamiseks, hooldamiseks, konserveerimiseks ja restaureerimiseks. Toetust sai kaheksa objekti.

Kuri kalmistu uus peavärav. Foto: Liili Eller

Huvihariduse ja -tegevuse toetuse kord

Hiiumaa vallavolikogu võttis augusti istungil vastu huvihariduses ja -tegevuses osalemise toetuse maksmise korra, mis hakkas kehtima 28. augustil 2021.

Toetus on mõeldud 7-19aastaste noorte süsteemse ja juhendatud huvihariduse ja -tegevuse kättesaadavuse ning mitmekesisuse parandamiseks eesmärgiga suurendada nende võimalusi omandada teadmisi, oskusi ja hoiakuid valitud huvialal.

Toetust saavad taotleda toimetulekuraskustes, puudega last või noort kasvatavad ja paljulapselised pered huvihariduses ja -tegevuses osalemisega kaasnevate osalustasude, transpordikulude, laagrites ja võistlustel osalemise kulude ning muude huvihariduse ja -tegevusega seotud isiklike kulude tasumisel.

Huvihariduse ja -tegevuse toetuse määrad:

- huviringi osalustasu kuni 100 eurot lapse või noore kohta kuus;
- huviringis osalemiseks transpordikulu arvestusega 10 senti kilomeetri kohta, aga mitte rohkem kui 50 eurot kuus pere kohta;
- huviringiga kaasneval võistlusel, konkursil, laagris, festivalil jms osalemine kuni 300 eurot lapse või noore kohta aastas;
- huviringi tegevuses osalemiseks isiklike vajalike vahendite ja varustuse soetamine kuni 100 eurot lapse või noore kohta aastas.

Huvihariduse ja -tegevuse toetuse taotlemiseks esitab lapse seaduslik esindaja või täisealiseks saanud noor vallavalitsusele taotluse. Taotluse blankett on leitav Hiiumaa valla veebilehel vald.hiiumaa.ee/taotluste-vormid. Taotluse koos lisadokumentidega saab esitada e-posti aadressil toetused@hiiumaa.ee või osavallamajades kohapeal.

RAAMATUKOGUHOIDJA SOOVITAB

Alustame uut rubriiki, kus Hiiumaa raamatukoguhoidjad jagavad raamatusoovitusi. Seekord on kaks soovitus kirjja pannud Kärdla linnaraamatukogu arendusspetsialist-vanemraamatukoguhoidja Kerli Varrik.

Philip Norman „Wild Thing. Jimi Hendrixi elulugu”

„Wild Thing” on esimene Jimi Hendrixi elulooraamat, mis ühendab endas kogu tema lühikese särava elu rõõmu ja kurbusse ning püüab lahti harutada traagilise lõpuni viinud sündmuste saspundart. Kuigi Jimi surmast on möödunud pool sajandit, tunneame teda endiselt kui ainulaadset muusikut.

Raamatu autor tõstab tõelise Jimi Hendrixi kõrgemale müütilise ikooni staatusest. Ta alustab päritolust, lapsepõlvest ja esimesest kitarrist, kirjeldab Jimi teed eduni mõlemal pool ookeani ning jõuab nende päevadeni, mil kõik hakkas kiiva kiskuma. Põhjaliku uurimistöö tulemusel sündinud raamatus kerib esile noor mees, kes oli eraelus häbelik ja viisakas, kuid lavavalokeeriv. Raamat toob lugeja ette Jimi tundliku kunstniku hinge, tema ebakindluse ja perfektsionismi.

Raamat pakub lugemiselamust nii Jimi Hendrixi muusika austajatele kui ka uue põlvkonna noortele kitarristidele.

Juhani Püttsepp „On kuu kui kuldne laev”

Kuigi 1944. aasta sügisest küüditamisest möödub tänavu 77 aastat, pole see teema ilmselt oma keerukuse tõttu Eesti lastekirjanduses varem kajastamist leidnud. Seda enam on põhjust kätte võtta Juhani Püttsepa mitmeid auhindu saanud raamat „On kuu kui kuldne laev”.

Kauge ja karm teema tuuakse lugeja ette kaheksa-aastase Keete silme läbi, kes meenutab oma Rootsi põgenemise lugu lastele, olles ise juba eakas. See annab lugedes lohutust ja teadmist, et ränkaskest teekonnast hoolimata jõuti õnnelikult pärale. Peategelase Keete kõrval jälgib autor ka teiste põgenike, nii laste kui ka täiskasvanute tundeid ja hirme sel teekonnal. Korduvalt leiab kinnitust ütlus, et raskused näitavad, kes on tõeline sõber.

Loo ülesehitus on põnev, sündmusterikas. Lisaks saadavad lugejat sel teel Läti hinnatud raamatukunstniku Gundega Muzikante tundlikud ja loosse hästi sobituvad illustratsioonid.

Juhani Püttsepp näitab oma raamatuga, et ka sellist teemat saab ja tulebki lastele lahti jutustada. Raamat on küll kirjutatud eelkõige lastele, aga oma keeruka ja valusa teema poolest kulub täiskasvanu toetav ning väiksemale lugejale kohati ka asju lahiti seletav abi kindlasti ära.

HIIUMAA ETTEVÕTLUSNÄDALA PROGRAMM

- ◉ **Esmaspäev, 4. oktoober**
Kl 11–18 ettevõtlusnädala avastart „Mis on edu võti ehk Uue aja väljakutsed”
- ◉ **Tesipäev, 5. oktoober**
Kl 10–12 veebiseminar „Töötukassa koolitustoetus tööandjale
Kl 10.30–11.30 veebiseminar „Kuidas annab KredEx alustavale ärile hoogu”
Kl 16–17.30 Leaderi toetused 2021. aasta sügisel
- ◉ **Kolmapäev, 6. oktoober**
Terve päev: konsultatsiooni kolmapäev: küsi tasuta nõu!
Noored külas Hiiumaa ettevõtetel
Kl 10–11 veebiseminar „Ideed ellu läbi starditoetuse”
Kl 10–12 veebiseminar „Ringmajandus detailides ja praktikas. KIKi toetused”
Kl 13–14.30 e-töötuba „Ettevõtjaks või mitte? Kuidas leida äriidee?”
Kl 14–15 veebiseminar „Kuidas pääseda ligi miljonikäivetele Amazonis ja alustada seal müüki oma ettevõttega?”
Kl 17–18 vabaühenduste infotund veebis „Räagime rahast!”
Kl 18–20 inspiratsioonikoolitus veebis: „Suurimad vead, miks 90% ettevõtetest ebaõnnestub ja kuidas neid vältida!”
- ◉ **Neljapäev, 7. oktoober**
Kl 10–12 veebiseminar „Ettevõtjaks töötukassa toel”
Kl 13 Hiiumaa ettevõtluspäev, tublide kohalike ettevõtete ja vabaühenduste tunnustamine
- Reede, 8. oktoober**
Kl 10–14.30 äriideede genereerimise töötuba noortele
Kl 10–12 veebiseminar „Kas laenu saamine maapiirkonnas on võimalik?”
Kl 13–15 veebiseminar „Ühekorrapakendi ajastu lõpp! Kuidas müüa toitu kaasa prügi tekitamata?”
Kl 18–20 ettevõtjate inspiratsiooniõhtu: „Kriis kui hüppelaud” / Reet Roos
Lisaks tutvustatakse nädala jooksul Hiiumaa roheline märgi saanud ettevõtjaid.

Hiiumaa ettevõtlusnädal tuleb oktoobris

Traditsiooniline üle-eestiline ettevõtlusnädal peetakse sel aastal 4.–10. oktoobril. Eesti suurima koolitushädala juhtumõte on tänavu „Kohane ja võida!”.

„Ettevõtlusnädalal on fookuses kohanemine pidevalt muutuva maailmaga, sest just see on edu võti, mis meil aitab seljata kriisid ja tulla nendest välja võitjatena,” ütles maakondlike arenduskeskuste võrgustiku juhataja liige Andres Huul.

Hiiumaa arenduskeskuse juhataja Liis Lukase sõnul külastavad noored ettevõtlusnädalal kohalikke ettevõtteid, osalevad äriideede genereerimise töötoas ja saavad tutvuda start-up'i maailma telgitagustega. Olulisel kohal on ettevõtluse alustamise teemad ning ettevõtlus-toetused. „Viime ka läbi töötoa teemal, kas hakata ettevõtjaks või mitte ning kuidas leida endale head äriideed,” selgitas Lukas.

7. oktoobril tähistatakse Hiiumaal ettevõtluspäeva tublide kohalike ettevõtete ja vabaühenduste tunnustamisega. Ettevõtlusnädal lõppeb inspiratsiooniõhtuga teemal „Kriis kui hüppelaud”. Hiiumaa ettevõtjaid tuleb inspireerida hiidlane ning tunnustatud ettevõtja Reet Roos. Lisaks tutvustatakse selle nädala jooksul Hiiumaa roheline märgi saanud ettevõtjaid.

Üritused toimuvad nii kohapeal, hübriidvormis kui ka veebis.

Avapauk antakse kogu nädalale 4. oktoobril üle-eestilise avauitusega „Mis on edu võti ehk Uue aja väljakutsed”, mis toimub veebi vahendusel.

Hiiumaa ettevõtlusnädalal pakutava programmi ettevõtmistele saab registreeruda veebilehel <https://ettevotlusnadal.ee/hiuu/>.

Ettevõtlusnädal on suurim üle-eestiline ettevõtlus-üritus, mis toimub igal aastal oktoobrikuu alguses. Ettevõtlusnädalal korraldatakse maakondlikud arenduskeskused, juba 16. korda ning see viiakse läbi kõigis 15 maakonnas. Ettevõtlusnädala eesmärk on inspireerida ja julgustada inimesi oma ideid ellu viima, olgu selleks näiteks äri alustamine, e-poe loomine või mõne uue põneva tootega turule tulemine.

Ettevõtlusnädal korraldatakse Euroopa regionaalarengu fondi toel.

Valimised toimuvad 11.–17. oktoobril

Terve Hiiumaa on seekord üks valimisringkond. See tähendab, et hiidlased saavad lisaks eelhääletamise päevadel avatud jaoskondades hääletamisele reedest, 15. oktoobrist kuni pühapäeva, 17. oktoobrini käia oma häält andmas ükskõik millises Hiiumaal asuvas hääletamisruumis.

Näiteks Emmastes elav hiidlane võib esmaspäevast, 11. oktoobrist kuni pühapäeva, 17. oktoobrini minna valida Kärddlas või Käinas asuvasse hääletamisruumi, samuti on võimalus reedest kuni pühapäevani minna valida Kõrgessaare (valimisjaoskond nr 2), Pühalepa (valimisjaoskond nr 4) või Emmaste (valimisjaoskond nr 5) valimisjaoskonda.

Esmaspäevast laupäevani saab hääletada nii elektrooniliselt kui ka jaoskonnas pabersedeliga. Pühapäeval valimispäeval

KOHALIKU OMAVALITSUSE VOLIKOGU VALIMISED 2021						
E	T	K	N	R	L	P
11.10	12.10	13.10	14.10	15.10	16.10	17.10.2021
EELHÄÄLETAMINE						VALIMISPÄEV
Keskuste jaoskondades hääletamine 12.00 - 20.00				Kõikides jaoskondades hääletamine 12.00 - 20.00		Kõikides jaoskondades hääletamine 9.00 - 20.00
Elektrooniline hääletamine						
E 9.00 ...			... L 20.00			
Asukohas hääletamine 9.00 - 20.00				Kodus hääletamine 9.00 - 20.00		

toimub hääletamine ainult jaoskonnas pabersedeliga. Valijal on pühapäeval veel võimalus jaoskonnas pabersedeliga hääletades ära muuta oma e-hääletust.

Esmaspäevast neljapäevani on Hiiumaa vallas avatud Kärddlas valimisjaoskond nr 1 ja Käinas valimisjaoskond nr 3. Neis jaoskondades saavad hääletama käia ka valijad, kes on valimisnädalal Hiiumaal, aga puusivalt elavad mujal. Näiteks kui

Tartu elanik on valimisnädalal Hiiumaal puhkamas, saab ta kuni neljapäevani Kärddlas ja Käinas jaoskonnas valimas käia. Samuti saavad valimisnädalal esmaspäevast neljapäevani mandril avatud jaoskondades hääletada parasjagu kodust eemal viibivad hiidlased.

Esmaspäevast kuni neljapäevani korraldavad Kärddla (valimisjaoskond nr 1), Käina (valimisjaoskond nr 3) ja Emmaste

(valimisjaoskond nr 5) valimisjaoskonnad eelhääletamist valija asukohas, kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hooldekandeaustuses ajavahemikus kell 9–20.

Kodus saab hääletada valimisnädalal reedest pühapäevani. Taotlus selleks tuleb esitada telefoni teel (jaoskondade telefoninumbriid kaardil) reedel ja laupäeval kell 12–20 ning pühapäeval kell 9–14.

2 KÕRGESSAARE RAAMATUKOGU

Tööstuse tee 16a, Kõrgessaare alevik
Avatud: 15.–16. okt kell 12–20
17. okt kell 9–20
Tel: 5430 1142
(sh valimiskasti koju tellimine)

1 KÄRDLA KULTUURIKESKUS

Rookopli tn 18, Kärddla linn
Avatud: 11.–16. okt kell 12–20
17. okt kell 9–20
Tel: 5340 1141
(sh valimiskasti koju tellimine)

4 PALADE PÕHIKOOL

Palade kool, Palade küla
Avatud: 15.–16. okt kell 12–20
17. okt kell 9–20
Tel: 5430 1144
(sh valimiskasti koju tellimine)

5 EMMASTE OSAVALLA VALITSUS

Vallamaja, Emmaste küla
Avatud: 15.–16. okt kell 12–20
17. okt kell 9–20
Tel: 5430 1145
(sh valimiskasti koju tellimine)

3 KÄINA OSAVALLA VALITSUS

Hiiumnt 28, Käina alevik
Avatud: 11.–16. okt kell 12–20
17. okt kell 9–20
Tel: 5430 1143
(sh valimiskasti koju tellimine)

Infograafika: Andres Toom

Kus Su helkur on?

OTTO GRÜNBERG

Kärddla politseijaoskonna piirkonnapolitseinik

Suveaeg on kiirelt lõpule jõudnud ja õhtud jäävad järjest lühemaks. Et pimedal ajal liikluses enda ja oma lähedaste turvalisus tagada, tuleks üle vaadata nõuded jalakäijate ja kergliiklejate varustusele.

Jalakäija ohutust aitab pimedal ajal tagada helkur. Helkur tuleb kinnitada riiete külge nii, et seda oleks näha nii eest kui ka selja tagant. Kui kõnnitee puudub, on kõige turvalisem liikuda vasakul pool teed ning seetõttu tuleks helkur kinnitada

da alati paremale ehk sõiduteepoolsele küljele.

Tähelepanu tuleb kindlasti pöörata ka sellele, et tihipeale võib vaid haaknõelaga kinni pandud helkur kaduma minna ning seetõttu soovitakse selle siduda näiteks riiete küljes oleva luku või mõne aasa külge.

Kui helkur on koju ununenud või riideeseme küljest kaduma läinud, võib selle asendada mõne muu valgusallikaga. Suurt abi saab mobiiltelefonist või nutikella taskulambist.

Nende valgusallikate puhul tuleb aga arvestada seda, et need näitavad valgust vaid ettepoole, mistõttu tuleks kandjal lähene-

vat sõidukit kuuldes valgusallikas suunata selle poole, et ennast sõidukijuhile paremini nähtavaks teha.

Pimedal ajal jalgratta, tõuke- ratta või mõne muu kergliikuri- ga sõites tuleb mees pidada, et sõiduvahendi kohustusliku varustuse hulka kuulub ka valgustus, mis aitab suurendada juhi nähtavust.

Näiteks jalgrattal peab ees olema valge ja taga punane tuli ning vähemalt ühe ratta mõlemal küljel kollane või valge helkur. Kergliikuritel peab ees olema samuti valge ja taga punane tuli ning külgedel kollane, punane või valge helkur või tuli.

Kui mõne sõiduvahendiga sõidetakse sõiduteel, tuleb kindlasti liikuda sõidutee paremas servas ehk autodega ühes suunas. Nii on kergliikleja lähenevale autojuhile kõige paremini nähtav. Kui jalgrattale on tuled korralikult paigaldatud ja töös, jääb autojuhtidel piisavalt aega, et kohandada ennast sõiduteel liikuva kergliikuri järgi või vajaduse korral kiiresti reageerida.

Lisaks soovitakse kergliiklejatel pimedal ajal sõiduteel liigeldes kanda helkurvesti, et autojuhid neid juba võimalikult kaugel märkaksid.

Soovin kõigile turvalist liiklemist!

**HIIUMAA
SOTSIAALKESKUS**

**Kõrgessaare
päevakeskuses**

- **Kolmapäeviti kl 13–14.30** see-niortantsuring.
- **4. oktoobril kl 8.30 alates** pediküüriteenus. Eelnev registreerimine Heli tel 5333 9472.
- **4. oktoobril** alustab tööd tervisevõimlemisring. Tunnid esmaspäeviti kl 15–16.
- **5. oktoobril alates kl 12 ning 6. ja 7. oktoobril alates kl 9** massaažiteenus. Eelnev registreerimine Maiu kaudu tel 5348 6941.
- **14. oktoobril kl 13** koosviibimine. Transport: 12.15 Rootsi, Pihla, 12.30 Lauka, Viskoosa.
- **21. oktoobril** väljasõit Käina ujulasse, ujulas kl 11.30–13.30: jõusaali kasutamine, vesivõimlemine kl 12. Osavõttust teatada Heli tel 5333 9472. Osalustasu viis eurot. Transport: 10.40 Kõrgessaare, Lauka, 10.45 Viskoosa, 11.05 Kärkla.
- **26. oktoobril alates kl 8** juuksur. Registreerimine Sirje Vaku tel 5666 2317.
- **Kolmapäeviti ja reedeti kl 10–14** on võimalus tervisemajas käia saunas, kehtib tunni hind viis eurot. Leiliruum mahutab kuni kolm inimest. Eraldi saunaruum meestele ja naistele. Sauna kasutamiseks enne kindlasti kokku leppida Arturi tel 505 5732.
- Kõrgessaare päevakeskuses saab pesta pesu ja käia duši all, enne kokku leppida Inna tel 504 2292.

Omastehooldajad

- Koguneme 12. oktoobril Hellamaa perekeskuses, 19. oktoobril Käinas, koht täpsustamisel, 28. oktoobril Kärklas sotsiaalkeskuses. Algas igal pool kell 15. Telefon 5308 1035.

**Täiskasvanud õppija
nädal tuleb taas**

TÕN 2021
toimub
6.–15. ok-
toobril.

Leia Hiiumaal toimuvad sündmused ja koolitused www.andras.ee/event-calendar või Facebooki grupis „Hiidlane õpib“.

Õnneks on vaja õppida!

Algavad ringid ja trennid

Lapsi ootavad osalema

- Kärkla põhikooli mudilaskoor ja dirigent Raili Kaibald
- Kärkla põhikooli lastekoor ja dirigent Raili Kaibald
- Käina huvi- ja kultuurikeskuse mudilaskoor ning dirigendid Ragne Rüütelmaa ja Helje Ugam
- Pühalepa mudilaskoor ja dirigent Külli Kreegi
- Hiiumaa poistekoor ja dirigent Ulvi Tamm
- Hiiumaa tütarlastekoor ja dirigent Ulvi Tamm
- Emmaste mudilaskoor ning Helje Ugam
- Kärkla kultuurikeskuse noorte rahvatantsurühm Naadredes ja juhendaja Jaanika Kuusk, tel 501 2652
- Kärkla kultuurikeskuse laste kunstiring
- Tiina tantsustuudio ja juhendaja Tiina Kaev <http://tt-stuudio.ee/>
- Emmaste piirkonna laste teiste huviringide nimekirja leiab www.facebook.com/emmastekool
- Pühalepa osavalla noorte huviringide nimekirja: www.suurem.edu.ee

Käina huvikooli lisavastuvõtt

- Muusikaosakonda ootame uusi õpilasi plokkflöödi ja klaveri erialale (õp Malle Mürgimäe) ning viiuli ja *viola da gamba* erialale (õp Arvo Haasma).
 - Kunstiosakonda ootame igas vanuses kunstihuvilisi (õp Silli-Mai Kütt).
 - Tantsuosakonda ootame 1.–4. klassi õpilasi (õp Helgi Taelma ja Maigi Taelma). Täpsem info tel 5346 3896, ly.meldorf@hiiumaa.ee. Avalduse blankett leitav www.kainakultuur.ee.
- Sport ja treeningud noortele ja täiskasvanutele**
- Käina spordikeskus ja ujula E-R kl 15–21, L-P kl 12–21. Ujula, jõusaal, saunad, treeningud. Info: www.kainasportikeskus.ee, tel 5340 7161.
 - Hiiumaa spordikeskus Kärklas (mängude maja, Leigri tänava maja ja uus spordikeskuse hoone). Info praeguse treeningute korralduse ja uue hoone kohta: www.facebook.com/HiiumaaSpordikeskus, martin.lauri@hiiumaa.ee, tel 5451 6979.

- Hiiumaa spordikool. Treeningurühmad on valdavalt komplekteeritud, võimalike vabade kohtade kohta info direktor Elo Sauelt: elo.sau@hiiumaa.ee, tel 510 7705.
- Kõrgessaare vaba aja keskus. Info: juhataja Artur Valk, tel 505 5732, artur.valk@hiiumaa.ee. Kõrgessaare naisrahvatantsurühm Ungrulust ootab oma seltskonda uusi tantsijaid.
- Pühalepa vaba aja keskus, huviringid ja treeningud Suuremõisas ja Paladel www.suurem.edu.ee.
- Emmaste vaba aja keskus, Emmaste spordihall, www.facebook.com/emmastevak, juhataja Anne-Mall Reinu, emmastevak@hiiumaa.ee, tel 5887 3731. Emmaste spordihallis on esmaspäeval ja neljapäeval kl 18 lihastreening (tasuta), kolmapäeviti kl 18–19.45 rahvatants. Väljaspool treeninguid on spordihallis võimalik käia E-R kl 16.30–21, L-P kl 10–21. Aeg broneeri, helistades sporditöö koordinaatorile tel 5800 8149.

Tiina Tantsustuudio ootab oma suurde perre uusi tantsijaid

Täna, 17. hooaja avapakul on Tiina Tantsustuudios töös viis põhirühma ja kohe-kohe liitub nendega veel üks. Kõik need kiired ja osavad tantsu- jalad seavad oma sammude ritta Kärkla kultuurikeskuses, kus Tt-stuudio on üks tore ja soe pesa.

Ettevalmistusrühmi on samuti kuus, mis on oma turvalised pesakastid leidnud Kärkla lasteaias, Emmaste Naksitrallide lasteaias ja Viskoosas Vigri lasteaias. Igaihe neist kaks rühma: vanemad ja nooremad.

Peale laste ja noorte on meil ka krapsakad naised, kes kord nädalas *line*-tantsu harrastavad. Kuigi meie ridades on praegu naised, võivad tegelikult meiega julgesti liituda ka mehed, sest *line*-tants on jõukohane kõigile ja mis kõige toredam, paarilist ei ole vaja. Tarvis on vaid soovi tantsida.

Meid on kokku päris palju. Eelmisel hooajal täpselt 203 ja selgi aastal pole väiksemat arvu oodata, kuid nagu öeldakse: „Häid lambaid mahub palju ühte lauta.“

Tööd alustavad ja jätkavad sel hooajal järgmised rühmad.

Põhirühmad

- Tt-stuudio IV rühm – rühmas tantsivad XII klassi tüdrukud. Tt-stuudio V lend, kellele tuleb kevadel tuult tiibadesse soovida.
- Tt-stuudio V rühm – rühmas tantsivad X ja XI klassi tüdrukud.
- Tt-stuudio VI rühm – rühmas tantsivad VI ja VII klassi tüdrukud. Rühma on oodatud uued tantsijad.
- Tt-stuudio VII rühm – rühmas tantsivad IV ja V klassi tüdrukud. Rühma on oodatud uued tantsijad.
- Tt-stuudio VII rühm – rühmas tantsivad II ja III klassi tüdrukud. Rühma on oodatud uued tantsijad.
- Uus rühm – Tt-stuudio IX rühm, kuhu on oodatud I klassi tüdrukud ja poisid. Rühm alustab tööd oktoobris. Lastevanemate koosolek toimub 30. septembril kell 19.30 Kärkla kultuurikeskuses.

Ettevalmistusrühmad

- Kärkla ettevalmistusrühmad alustavad tunde oktoobris Kärkla lasteaias. Oodatud on Kärkla lasteaias lapsed ja noorimad on lapsed, kes saavad selle õppeaasta jooksul nelja-aastaseks.
- Emmaste ettevalmistusrühma tunnind toimuvad Emmaste Naksitrallide lasteaias. Tunnid on juba alanud.
- Viskoosa ettevalmistusrühma tunnind toimuvad Vigri lasteaias. Tunnid on juba alanud.
- *Line*-tants – esimene kohtumine teisipäeval, 5. oktoobril kell 19.30 Kärkla kultuurikeskuses. Kõiki rühmi juhendab õpetaja Tiina Kaev. Lisainfo: tt-stuudio.ee või e-postil tiinakaev@gmail.com.

Kõrgessaare kortermajaga lähevad tööd edasi

Tegevus Kõrgessaarde plaanitava valla kortermajaga läheb edasi: vald tellis tehnilise seisukorra auditi, millega eksperdid hindavad hoone seisukorda. See on oluline, et liikuda edasi järgmise töö juurde: hoone ümberprojekteerimine kortermajaks.

Vald soetas Kõrgessaares Sadama 6 asuva hoone eelmise aasta lõpul ja korrastab selle kortermajaks, et leevendada vabade eluruumide nappust.

Kõrgessaares Sadama 6 asuv maja ootab renoveerimist. Foto: Liina Siniveer

In memoriam TIIT PAULUS 3.07.1959–19.09.2021

Ka liihikeses elus peitub pika ehtsus. Ta suurus pole aastates, vaid tehtus.
(R. Rimmel)

Lahkunud on viimane Emmaste vallavanem, Hiiumaa vallavalikogu liige Tiit Paulus. Liiga vara ja ootamatult lõppes tema elutee.

Tiit Paulus õppis tee-ehitust ja töötas aastaid OÜs Hiiu Teed töödejuhatajana. Aastatel 2013–2017 oli ta Emmaste vallavanem. Seejärel töötas Põhja-Tallinna linnaosa valitsuses ehitusjärelevalve vanemspetsialistina.

Selle kõrvalt tegeles ta ettevõtlusega – pidas Sõru sadamahoones kauplust.

Tiit oli jahimees, juhtides aastaid ka Hiiumaa jahimeeste seltsi. Aastal 2017 kandideeris ta valimisliidu Kodusaar nimekirjas Hiiumaa vallavalikogusse. Ta kogus 141 häält, mis oli paremuselt viies tulemus Hiiumaal. Volikogus kuulus Tiit ehitus- ja keskkonnamisjononi ning revisjonikomisjonini.

Ta oli kindlate põhimõtete ja seisukohtadega. Oskas argumenteeritult oma seisukohti esitada ja neid analüüsida.

Oleme leinas ja tunneme südamest kaasa Tiit Pauluse perele ja lähedastele.

*Hiiumaa vallavalitsus
Hiiumaa vallavalikogu*

MEIE SEAST ON LAHKUNUD

ENDEL PIELBERG
KALJO ENSON
TIIT PAULUS
EVI TŠUFISTOVA
ELJE VAIM
HELJO TEE
ELVI JÄRVEKANN
HELJA PILL
JULIA LAPOTKO
MILVI KATTEL
STINA MURAKAS
PEETER VOOLAINEN
ROLEIDA RÖMMEL
LUULE SÜLLUSTE
AINO SALME
MARJA TALVARI

Kaastunne lähedastele

NÄITUSED

Hiiumaa muuseumis
www.muuseum.hiiumaa.ee

Pikas majas

Avatud E–L kl 10–17.

- Alates 10. septembrist näitus „Ester Lukas 90” Hiiumaalt pärit keraamiku eluteest ja töödest. Ester Lukase looming on valminud enamasti kõrghuumustehnikas, kaetud pastelsetes toonides glasuuriga. Kunstniku töödes on tunda loodustlähedust ja siirust. Kunstiajaloolase Ira Einama sõnul oli Ester Lukase arengu peajoon pidev väljenduslikuma vormi ja maalilisema dekoori taotlus. Näitus jääb avatuks 13. oktoobrini.
- Näitus „Tõusud ja mõõnad – Hiiumaa tööstusliku kalapüügi lugu 1945–1991” räägib loo tööstusliku kalapüügi tekkest ja arengust Hiiumaal ning selle mõjust saare sotsiaalsetele ja kultuurilistele oludele, mis ei jätnud puutumata ühtki toonast hiidlast. Näitusel saab vaadata ka kolme Hiiu Kaluri kolhoosist rääkivat filmi. Avatud on laste mängutuba. Näitust saab vaadata 28. veebruarini 2022.
- 25. augustist saab vaadata näitust „Kunstnikud, Kärkla Kooli kasvandikud”. Näitusel on oma loominguga esindatud need kunagised Kärkla kooli õpilased, kelle tööd on jõudnud Hiiumaa muuseumi kollektsiooni. Osa autoritest on klassikalise kunstiharidusega, teised teada-tuntud harrastuskunstnikud. Enne Teist maailmasõda Kärklas kooli läinutest on eksponeeritud Aarne Miikmaa (1908–1942), Arnold Pomerantši (1916–1942), Paul Kammi (1917–1979), Ülo Soosteri (1924–1970), Philipp-Teedy Tüüri (1930–2003) ja Ester Lukase (1931–2013) tööd. Hilisema aja loomingust leiame saalist Tiit Valdma, Öne Öunapi, Tapio Varese, Valdek Alberi, Anneliis Lehe, Mari Aida ja Kaia Saarna jt kunstiteoseid. Näitus on pühendatud Kärkla kooli aastapäevale.

Kassari muuseumimajas

Avatud T–L kl 10–17.

- Kuni 3. veebruarini 2026 näitus „Elu saarel. Tuli, vesi, õhk, maa”. Näitus heidab pilgu hiidlaste elu argipäeva nähtustele ja sündmustele ning pöördepunktile saare ajaloo läbi nelja ürgelendi: tuli, vesi, õhk, maa. Kõigile teadmishimulistele suurtele ja väikestele on avatud „4 elemendi õmbluskoda”, kus saab katsete käigus ise proovida ürgelementide toimimist erinevates olukordades.
- Kappide avahoidla Kassari muuseumimajas. Varahoidlaks muudetud näituseruumis saab näha toidu- ehk piimakappe, seinakappe, pesu- ja tööriistakappe, riide- ja puhvetkappe, aga ka kaalukappi, lasteaiakappi, kummutit ja krahvi öökappi.
- Rudolf Tobiase majamuuseum ja Mihkli talumuuseum on avatud ettetellimisel.
- Sõru muuseum on avatud ettetellimisel, www.facebook.com/sorumuuseum, tel 5376 4040.

Tuuletorn

Avatud: T–R kl 15–21, L–P kl 12–21, ronimissein T–R kl 17–21, L–P kl 12–18.

- Nagu Hiiumaa on oma kauni looduse ja kultuuriga väga mitmekülgne, on ka Tuuletorn natukene muuseum, vähekene teaduskeskus ja pisut mängumaaailm. Elamukeskus Tuuletorn ootab külla kõiki uusi ja vanu sõpru. Külastusi reguleerib Tuuletorn Eesti vabariigis kehtestatud piirangute järgi. Jälgi infot, sh uusi lahtiolekuaegu Tuuletorni kodulehelt tuuletorn.ee ja sotsiaalmeedias ning helista tel 5309 8606.
- Seenioridele vanuses üle 65 eulaasta on kolmapäeviti ekspositsiooni külastus soodushinnaga kuus eurot.
- Tuuletorni külastamisel on vaja tõendada oma nakkusohutust ettenäidatava Euroopa Liidu koroonatõendi või testitulemusega. Tuuletornis kohapeal kiirtesti teha ei saa.

Nelja Nurga galeriis

- Neljapäeval, 30. septembril kell 17 avavad klaasikunstnikud Andra Jõgis ja Maarja Mäemets Kärkla Nelja Nurga galeriis näituse „Padjast-tekist”. Näitus jääb avatuks oktoobrikuu lõpuni ja on avatud R–L kl 11–15.
- Näitusel „Padjast-tekist” on väljas tööd, mille temaatika kõlgub une ja ärkveloleku piiril, kus kunstnikud tõlgendavad neid kahtlusi-kõhklusid, mis tabavad neid hetk enne magama jäämist ning vahel sulanduvad sealt edasi unenäo esimestesse minutitessegi.
- Kunstnikud püüavad tabada tolle üürike hetke – kus me ei suuda enam oma mõtteid argipäeva larmiga summutada, kuid ei ole ka veel põgenenud unenägu fantaasia rüppe – ilu ja haavatavust.
- Teki all ja padja peal ei ole ruumi end peita.
- Näitust toetab Eesti kultuurkapital.
- Galerii müügiesas on vaatamiseks ja soetamiseks Hiiumaaga seotud loovisikute looming: kujutav ja tarbekunst, ehted, trükised, kirjandus, muusika, fotograafia. Lisainfo: www.facebook.com/neljanurga.

Kärkla kultuurikeskuses

- Avatud E–R kl 10–18, kultuur.hiiumaa.ee.
- Kuni 30. septembrini näituseruumis tekstiilkunstnik Maryliis Teinfeldti näitus „Luba, ma igatsen sind. luba, ma ootan...”.
- Kuni 30. septembrini sammassalis „Naised Hiiumaa spordis”.

Kogukonnaenergeetika õpituba Roheline Hiiumaa

5. oktoobril algusega kell 15 Kärklas Rannapaargus.

Tule ja saa teada, kuidas taastuvenergia lahendustega elektri hinna tõusule vastu seista.

Päevakava

Kl 15–16.30 sissejuhatus:

- Roheline Hiiumaa – Hergo Tasuja, Hiiumaa vallavanema asendaja
- Roheline Lääne-Harju vald – Jaanus Saat, Lääne-Harju vallavanem
- Hiiumaa energia- ja kliimakava eesmärkide olulisus kogukondadele – Martin Kikas, Tartu regiooni energiaagentuur (TREA)

Kl 16.30–17 õhtusöök

Kl 17–19 kogukonnaenergeetika õpituba

Läbiviijad Energiaühistu tegevjuht Märt Helmja ning OÜ Rexplorer digitoote disainer Emilia Kagovere.

Õpituba on mõeldud külamaja- de ning teiste kogukonna kasutuses olevate majade ja kinnistute päikeseenergia tootmise potentsiaali mudeli välja arvutamisele ning finantseerimise vajaduse kindlakstegemisele. Analüüsida jõutakse u 10 juhtumit.

- Arvutame välja ja analüüsime hoonet või kinnistu päikeseenergia tootmise potentsiaali Rexploreri mudeli abil.
- Arvutame välja investeeringu suuruse ja tasuvusaja.
- Anname ülevaate finantseerimis-

võimalustest: Leaderi programm, Energiaühistu kaasabi vm.

Õpitoa alusmaterjaliks on osalejate kaasavõetud kinnistuandmed.

Registreerimisel lisada kinnistu katastrinumber või aadress ja kui võimalik, siis ka elektritarbimise väljavõte (aastane, kuude kaupa). Viimase leiab, kui elektrimüüja lehele sisse logida. Arvutiit kaasa võtta ei ole vaja. Tehtud mudeldamised jäävad osalejatele.

Tulekust palume anda teada registreerimisvormil valla veebilehel hiljemalt 1. oktoobril.

Küsimused ja lisainfo: tel 462 3082, valitsus@hiiumaa.ee.

Lisa oma üritus lehele www.hiiumaa.ee

Palju kõneldakse sellest, et ülevaade Hiiumaal toimuvatest üritustest on lünklik. Ometi on igal korraldajal võimalik lisada ise oma üritus lehele www.hiiumaa.ee. Üritust kalendrisse lisades saab hõlpsalt teha endale ka kasutajakonto – siis saad ise ka oma ürituste andmeid muuta, kui peaks vajadus tekkima.

Pärast portaalis hiiumaa.ee ürituse lisamist tuleb teade selle kohta kolmele administraatorile, kes saavad selle siis üle vaadata ja kinnitada. Mitu kinnitajat on hea sellepärast, et protsess on nii kiirem ja kindlam: kui üks kinnitajatest on muu tööga hõivatud, saab seda teha teine. Seega hiiumaa.ee kalendri sisukus sõltub eelkõige info lisajatest. Üritust sinna lisada pole sugugi keerulisem kui Facebookis, aga vaatajaid võib mitukümmend korda rohkem olla ja üks infokanal täiendab teist. Teeme ise hiiumaa.ee kalendri paremaks!

Hiiumaa Teataja, Hiiumaa valla väljaanne
Toimetajad: Liina Siniveer, tel 5386 7606, Károlyn Kivistik
Kujundus ja küljendus Katri Henga
Trükikoda Kroonpress
Hiiumaa Teataja ilmub kuu viimasel reedel.
Info ja teated järgmise kuu lehte on oodatud eelneva kuu 15. kuupäevaks: info@hiiumaa.ee

SÜNDMUSED

- E, 27. septembril kell 13 Laukal mälestuspingi avamine Leida ja Erich Tõnismaale
- 1.–31. oktoobril kino Hiiumaal: www.hiiumaakino.ee
- L, 2. oktoobril kl 11 Hiiumaa meistrivõistlused kettagolfis Paluküla terviserajal. Info ja registreerimine <https://discgolfmetrix.com/1920106>
- kl 12–15 Tahkuna maastikujooks täiskasvanutele ja lastele. Start Tahkuna tuletorni lähistel. Tasuta. Distsid 9,5 km, 5,5 km ja lastele 300 m. Osalema on oodatud ka matkajad ja kepikõndijad. Tule veeda sportlik päev ilusas Hiiumaa looduses! <https://maraton.hiiumaa.ee/voistlused/maastikujooks>
- P, 3. oktoobril kl 12–15 eakate päeva tähistamine Kärkla kultuurikeskuses. Info: kultuur.hiiumaa.ee
- 5.–8. oktoobril ettevõtlusnädala kava Hiiumaal ja veebis: ettevotlusnadal.ee/hiuu/
- L, 9. oktoobril, kl 17–21.30 Hiiumaa spordinädalavahetus Emmastes: ööarattaralli ja ööjooks öueküünlavalgel 3 km pikkusel rajal. Distsid: ratas võistlussõit 30 km – kümme ringi, ratas elamusõit 6 km – kaks ringi, lastesõidud ja lastejooksud ürituskeskuses u 800 m ringil. Jooks 16+ eluaastat 6 km – kaks ringi, jooks 10–15 eluaastat 3 km – üks ring. Osalemine lastesõitude ja -jooksudel tasuta. Registreerimine: www.aerobike.ee/et/hiiumaa
- P, 10. oktoobril kl 13–15 Eesti meistrivõistlused jalgpallis: FC Hiiumaa esindusmeeskond – FC Kuressaare II Kärkla staadionil. Tasuta
- L, 16. oktoobril kl 11.30–14 algab Wambola rahvaretk Sõru sadamast. Ränk rada u 30 km, mõnus rada u 17 km, vähene rada u 5 km. Retke läbinutele saun ja sõdurisupp! Alla 14aastastele tasuta. Eelregistreerimine mukumatk@gmail.com, tel 5661 0062. NB! Vähestele matkale ei saa koera kaasa võtta, kuna rada läheb läbi lambakarjamaa, teistel matkadel peaks koer olema rihma otsas. Kõigi retkeliste vahel auhinnaaloos kl 17.20. Info: www.facebook.com/WambolaRahvaretk
- L, 23. oktoobril rahvamajade päev Kärkla kultuurikeskuses. Info: kultuur.hiiumaa.ee
- P, 24. oktoobril kl 13–15 Eesti meistrivõistlused jalgpallis: FC Hiiumaa esindusmeeskond – Paide linnameeskond III Kärkla staadionil. Tasuta